

VEGYESEK.

Hongroyeurs, vagyis magyar timárok Párisban.¹⁾ Arról, hogy a bőrnek és irhának magyar módra való kikészítése átszármazott a külföldre, Németországba, Franciaországba, tudomásom lévén, nem késtem megvásárolni egy a múlt században megjelent művet, melynek egyik részében De la Lande a bőrnek magyar módra való kikészítését (die Kunst das Leder auf ungarische Art zu bereiten) tárgyalja.

Az értekezés 41 negyedrért lapot tölt be és mellékletképpen egy rézmetszetet ad, melyben a magyar timárok művelkedése, a szükséges edények és szerszámok rajza föl van tüntetve és szóval megmagyarázva.

A bevezetésben értekező előadja, hogy a bőr magyar módra való elkészítésének tudása több mint kétszáz esztendő előtt származott át Párisba. A magyar bőr, mely miután tímsóban és közönséges sóban megpuhult, s aztán fagygyuval megivakodott, igen erős, nyereg- és szijgyártómunkára igen alkalmas. Mondják, hogy e mesterséget a XVI. század derekán Bucher nevű párisi timár Szenegalból, Afrikából hozta Franciaországba. De ugyanezen időben Magyarországon is így készítették a bőrt, melyet Franciaországban nagyra becsültek. 1584-ben két lotharingi timárlegény, La smagne és Auoand volt a nevük, jött Párisba, kik legelőbb mutatták be a magyar timárságot. Colbert²⁾ aztán Magyarországba küldötte Laroze nevű ügyes emberét, hogy kifürkészsze, miért oly híres a magyar bőr és melyek különös előnyei?

Páris közelében, Saint-Clouban, 1698-ban állították fel az első magyar timárműhelyt; 1702-ben Roquetteben és a Saint-Antoine külvárosban rendeztek be ugyanilyeneket, de mert a párisi kertészek arról panaszkodának, hogy e timárok megfertőz-

¹⁾ Ezekről folyóiratunk 1898. évfolyamának 293. s köv. lapján már *Kropf Lajos* úr is közölt adatokat a multszázadi *Jacques Savary des Bruslons* munkája alapján, amelyeket a most ismertetett *De la Lande* sok tekintetben kiegészít, persze, ahol egymásnak ellentmondanak, levéltári adatok hiányában, nem tudjuk, kinek adjunk igazat. Szerk.

²⁾ *Kropf* úr adatai szerint nem *Colbert* volt ez, hanem még IV. *Henrik* francia király és ezt inkább is elhihetjük, minthogy *Colbert*nek kitünő magyar monografusa, dr. *Ballaqi Aladár* sem tud e kiküldetéséről, sőt *Colbert*-je I. köt. 115. lapján határozottan kiemeli, hogy éppen egyedül Magyarország az, melytől semmit sem vett kölcsön *Colbert*. Szerk.

tetik a Szajna vizét, a magyar tímároknak át kellett költözniük a Páris közelében fekvő Saint-Denisbe. A király 1705 márczius 17-én ezeknek kizárólagos szabadalmat adott a magyar bőr készítésére. A magyar bőrnek — folytatja értekező — az az előnye is van, hogy hamarosan, 8—15 nap alatt elkészülhet kivált május és szeptember havában.

A bevezetés után a következő fejezetekben tárgyalja szerzőnk a magyar tímármesterséget: Hogyan kell a bőrt (Haut) mosni? Mikor jó a timsó? A bőrnek (Leder) timsóval való etetése. A bőrök másodszori kidolgozása, szárítása, hengerítése, mángorlása. A bőrnek fagygyuval való kenése, telítése, szárítása. Egyéb teendők. Aztán fölszámítja a kiadásokat és bevételeket, hogy a magyar módra kikészített bőr hasznát bemutassa. Értekezik a tehén-, borjú- és ló bőröknek magyar módon való kikészítéséről. Utasítást ad a magyar bőr használatáról, de nem hallgatja el az e nemű bőrök hibáit sem. Egyet-mást elmond a magyar bőrökkel való kereskedésről, mely bőrök Páris egyik kiviteli cikke főleg Svájc és Flandria felé. Értekező szerint Párisban évenként: 8000 ökörbőrt, 2500 lóbőrt és valamelyes tehénbőrt készítenek ki magyar módon. Végre a magyar tímárok czéhmestereit érdeklő törvényeket és rendeleteket sorolja föl.

Azok számára, akiket ezen tőlünk Franciaországba került és itt meghonosodott iparág közelebről érdekelne, megjegyzem, hogy az általam ismertetett értekezés az esztergomi főszékes-egyházi könyvtárban található.

Pór Antal.

Bor- és gyümölcskivitel Németalföldre 1530-ban. A bécsi közös pénzügyi levéltárban őrzött osztrák Gedenkbuch-ok 1530. évi kötetében ezen évről egy útlevelet (passbrief) találunk Roggendorf Vilmos részére, melylyel I. Ferdinánd megengedi neki, hogy Magyarországból Németalföldre, 2 társzékérrel a szubort és gyümölcsöt szállíthasson, alkalmasint az ott élő Mária királynő, II. Lajos magyar király özvegyének udvara részére.

Dr. Takáts Sándor.

Pénzcsempészettel vádolt magyar kereskedők Bécsben. 1637. máj. 4-én kihirdették, hogy a Lipót-féle tizes (Leopoldische Zehener oder Neunerl) értékét tíz pénzről 9 krra szállították le s a tizest ezentúl senki sem adhatja 10 kr. értékben. Éppen ez időben Rumay György és Komáromy Lázár, komáromi naszádos kereskedők több ezer forint értékű kordovánt, szattyánt és molton-t (?) hoztak föl Bécsbe. Negri Péter bécsi udvari kereskedő 3000 forint árú kordovánt és szattyánt vett meg tőlük s az egész összeget a Lipót-féle „neunerl”-ben fizette ki. Rumay és Komáromy ezenkívül még 5500 tallért váltottak fel Lipót-féle neunerl-re s azután mint akik jól végezték dolgukat, hazafelé indultak. A bécsi handgraf azonban visszavezettette őket és azon czímen, hogy a pénzt török földre akarják csempészni, hogy aztán nagyobb áron túladjanak rajta, az egész összeget elvette tőlük. Rumay és Komáromy erősen tiltakoztak ez eljárás ellen. Ők — úgymond — árúk fejében, részben pedig jó aranyokért kapták a Lipót-féle pénzt és az 1637-ki „Münzgeneral”